

No Φ 092.22/935

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Προσφυγή αρ. 56202/12

Ελευθέριος ΝΤΟΚΟΣ και λοιποί
κατά Ελλάδας

Στην υπόθεση Ελευθέριος ΝΤΟΚΟΣ και λοιποί κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας στις 18 Δεκεμβρίου 2018 σε Τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Ksenija Turkovic, *πρόεδρος,*

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Krzysztof Wojtyczek,

Armen Harutyunyan,

Pauliine Koskelo,

Jovan Ilievski,

Gilberto Felici, *δικαστές,*

και με τη Renata Degener ως *αν. γραμματέα τμήματος.*

Λαμβάνοντας υπόψη την ανωτέρω προσφυγή που ασκήθηκε στις 24 Αυγούστου 2012,

Έχοντας υπόψη τις παρατηρήσει που υπέβαλε η καθής η προσφυγή Κυβέρνηση και τις παρατηρήσεις των προσφευγόντων,

Αφού διασκέφθηκε, εκδίδει την πιο κάτω απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

1. Ο κατάλογος των προσφευγόντων αναφέρεται στο παράρτημα.
2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τον κ. Ι. Σπηλιόπουλο, δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («Η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τις πληρεξουσίες της, την κ. Γ. Παπαδάκη, Πάρεδρο

του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και την κ. Ι. Κοτσώνη, δικαστική πληρεξουσία, Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης

3. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως τα εξέθεσαν οι διάδικοι, συνοψίζονται ως εξής.

4. Οι προσφεύγοντες είναι οδοντίατροι του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) οι οποίοι εργαζόντουσαν στο Θριάσιο Νοσοκομείο Ελευσίνας. Από την 1η Ιανουαρίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου 1998, πραγματοποίησαν πολλές εφημερίες σύμφωνα με τα μηνιαία προγράμματα που κατήρτιζε η διεύθυνση του νοσοκομείου. Για τις εφημερίες αυτές οι προσφεύγοντες έπρεπε να λάβουν την αποζημίωση που ορίζεται με απόφαση των Υπουργών και Οικονομικών της 17ης Φεβρουαρίου 1998. Εντούτοις, μετά από απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1998 των ίδιων Υπουργών με την οποία ορίστηκαν οι πιστώσεις για τις αποζημιώσεις των εφημεριών που θα πραγματοποιούνταν στο ανωτέρω νοσοκομείο για το έτος 1999, καθώς και μετά από απόφαση του Υπουργού Υγείας της 11ης Νοεμβρίου 1998 η οποία αφορούσε τις αποδοχές των ιατρών για τους εννέα πρώτους μήνες του 1998, το νοσοκομείο προέβη στην πληρωμή των αποζημιώσεων των εφημεριών σύμφωνα με τις αποφάσεις αυτές.

5. Στις 31 Μαρτίου 1999, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο διοικητικό πρωτοδικείο Αθηνών με αγωγή με την οποία αμφισβητούσαν τον τρόπο υπολογισμού των αποζημιώσεων των εφημεριών τους. Υπογράμμιζαν ότι ενώ ο Νόμος 2606/1998 καθόριζε την αποζημίωση για τις εφημερίες που πραγματοποιήθηκαν από την 1^η Ιανουαρίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου 1998, δεν περιείχε καμία διάταξη σχετικά με την αποζημίωση των εφημεριών του τελευταίου τριμήνου του 1998.

6. Στις 31 Οκτωβρίου 2000, το διοικητικό πρωτοδικείο απέρριψε τα αιτήματα των προσφευγόντων.

7. Στις 17 Απριλίου 2002, το διοικητικό εφετείο απέρριψε την από 29 Μαρτίου 2001 έφεση των προσφευγόντων κατά της προαναφερθείσας πρωτόδικης απόφασης. Το εφετείο θεώρησε ότι ο νόμος 2606/1998 είχε καθορίσει ένα ανώτατο όριο για τις αποζημιώσεις των εφημεριών των ιατρών το οποίο δεν μπορούσε να υπερβαίνει τις βασικές αποδοχές τους και είχε ορίσει εκ νέου τα όργανα που θα αποφαινότουσαν συναφώς και, έκρινε ότι η νέα ρύθμιση ήταν σύμφωνη προς το Σύνταγμα και ότι οι αποζημιώσεις των εφημεριών των προσφευγόντων καταβλήθηκαν νόμιμα σύμφωνα με τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου.

8. Το διοικητικό εφετείο έκρινε επίσης ότι η απόφαση των Υπουργών Υγείας και Οικονομικών της 26ης Οκτωβρίου 1998, που είχε καθορίσει τις αποζημιώσεις εφημεριών για το 1999 σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 § 7 του νόμου 2606/1998 οι οποίες είχαν αναδρομική ισχύ, τυγχάνουν εφαρμογής και για το έτος 1998 και δεν καθιστούσε παράνομη την καταβολή των αποζημιώσεων για το 1998. Τέλος έκρινε ότι η καταβολή των αποζημιώσεων σύμφωνα με την προαναφερθείσα μέθοδο δεν ήταν αντίθετη προς το άρθρο 4 § 2 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη : η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το νομοθέτη να περιορίσει το ποσό και τον τρόπο υπολογισμού της αποζημίωσης που δικαιούνται οι εργαζόμενοι για υπερωρίες, εφόσον το οικείο δικαίωμά τους δεν περιοριζόταν σε τέτοιο βαθμό που να καθίσταται άνευ αντικειμένου.

9. Στις 21 Απριλίου 2003, οι προσφεύγοντες άσκησαν αναίρεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

10. Η δικάσιμος που αρχικά ορίστηκε στις 10 Μαΐου 2004 αναβλήθηκε διαδοχικά με πρωτοβουλία του ιδίου του δικαστηρίου για τις ακόλουθες ημερομηνίες : 17 Ιανουαρίου, 23 Μαΐου και 7 Νοεμβρίου 2005, 13 Μαρτίου, 18 Σεπτεμβρίου και 27 Νοεμβρίου 2006, 30 Απριλίου και 12 Νοεμβρίου 2007, 4 Φεβρουαρίου, 23 Ιουνίου, και 17 Νοεμβρίου 2008, 9 Φεβρουαρίου και 19 Οκτωβρίου 2009, 1^η Φεβρουαρίου , 10 Μαΐου και 4 Οκτωβρίου 2010, 21 Μαρτίου και 14 Νοεμβρίου 2011, ημερομηνία κατά

την οποία και εκδικάστηκε. Η απόφαση (αρ.217/2012) εκδόθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2012 (επικυρωμένο αντίγραφο εκδόθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2012).

11. Το Συμβούλιο της Επικρατείας (Εκτο Τμήμα) απέρριψε την αναίρεση των προσφευγόντων, χωρίς να κάνει καμμία αναφορά στην απόφαση αρ. 827/2010 της Ολομέλειας.

12. Καταρχάς το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε απαράδεκτη την αίτηση αναίρεσης κατά το μέτρο που ασκήθηκε από την πέμπτη προσφεύγουσα λόγω του ότι οι αξιώσεις της ήταν κατώτερες του ορίου των 2 000 000 δραχμών που προβλέπεται για να προσφύγει κάποιος στο ΣτΕ (άρθρο 53 του Π.Δ. 18/1989).

13. Εν συνεχεία , το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι ο Νόμος 2606/1998, αφενός, αύξησε τις αποδοχές των ιατρών, και αφετέρου, θέσπισε ένα νέο σύστημα εφημεριών που βασιζόταν στην έγκριση του προγράμματος των εφημεριών για το επόμενο έτος, εντός των ορίων των πιστώσεων που χορηγούνταν σε κάθε νοσοκομείο. Η έγκριση αυτή λάμβανε χώρα το τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους. Εξάλλου, ο νόμος δεν περιείχε καμία πρόβλεψη όσον αφορά την αποζημίωση για τις εφημερίες που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 1ης Ιανουαρίου και 30 Σεπτεμβρίου 1998. Οι εφημερίες που πραγματοποιήθηκαν αυτήν την περίοδο και για τις οποίες η αποζημίωση είχε καταβληθεί εκ των προτέρων, δεν καλύπτονταν από τις διατάξεις του νέου νόμου και καμία πρόσθετη αποζημίωση δεν μπορούσε να καταβληθεί. Η ρύθμιση αυτή, σε συνδυασμό με την γενική αύξηση των αποδοχών των ιατρών που θεσπίστηκε από τον προαναφερθέντα νόμο και σε συνδυασμό με το ότι οι ήδη καταβληθείσες αποζημιώσεις για τις εν λόγω εφημερίες δεν ήταν αυθαίρετες και δεν ήταν ουσιωδώς κατώτερες των αποζημιώσεων που αυτοί θα είχαν λάβει κατ' εφαρμογήν του νέου νόμου, δεν ήταν αντίθετη προς το Σύνταγμα.

14. Με βάση το ανωτέρω σκεπτικό, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι το διοικητικό εφετείο ορθά έκρινε ότι η καταβολή των αποζημιώσεων των εφημεριών των προσφευγόντων ήταν σύμφωνη προς τις διατάξεις του νόμου.

B. Το οικείο εθνικό δίκαιο και η πρακτική

15. Τα οικεία άρθρα του Συντάγματος έχουν ως εξής:

Άρθρο 4

« Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου »

Άρθρο 104 § 2

« Οι κάθε είδους πρόσθετες αποδοχές ή απολαβές των υπαλλήλων (...)δεν μπορεί να είναι κατά μήνα ανώτερες από το σύνολο των αποδοχών της οργανικής τους θέσης».

16. Το άρθρο 7 §§ 7 και 8 του Νόμου 2606/1998 για τις απολανές των ιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας, που τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1998, έχει ως εξής :

« 7. Μέσα στο τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους, το Διοικητικό Συμβούλιο του Πε.Σ.Υ.Π. διατυπώνει συνολική εισήγηση για τα νοσοκομεία που ανήκουν στο Πε.Σ.Υ.Π. προς το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας για την έγκριση προγράμματος απασχόλησης των υπηρετούντων σε αυτό ιατρών σε Εφημερίες του επόμενου έτους.

(...)εκδίδεται κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Οικονομικών και Υγείας και Πρόνοιας, με την οποία εγκρίνεται το τελικό πρόγραμμα εφημεριών των ιατρών [...] μέσα στα όρια των πιστώσεων του προϋπολογισμού

(...)

8. Το σύνολο των πρόσθετων αμοιβών ή άλλων απολαβών των γιατρών, περιλαμβανομένων και των αποζημιώσεων από Εφημερίες, δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να υπερβεί κατά μήνα τις τακτικές τους αποδοχές, χωρίς

συνυπολογισμό σε αυτές της οικογενειακής παροχής και των επιδομάτων εορτών και άδειας

Το σύνολο των τακτικών αποδοχών και πρόσθετων αμοιβών τους κατά μήνα δεν μπορεί να υπερβεί τις μηνιαίες αποδοχές που αντιστοιχούν σε Αρεοπαγίτη με 29 χρόνια υπηρεσίας, χωρίς την οικογενειακή παροχή. Τυχόν υπέρβαση του ποσού αυτού περικόπτεται από την αποζημίωση των εφημεριών».

17. Με μια σειρά αποφάσεων ήτοι τις υπ' αρ. 217/2012 (επί της υπό κρίση υπόθεσης), 1462/2012, 1563/2012, 3875/2014 et 559/2015, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι με τις διατάξεις του Ν. 2606/1998 αφενός αυξήθηκαν οι αποδοχές των ιατρών και αφετέρου καθορίσθηκε ένα νέο σύστημα εφημεριών, που βασιζόταν στην έγκριση του προγράμματος των εφημεριών του επόμενου έτους, μέσα στα όρια των πιστώσεων του προϋπολογισμού του κάθε νοσοκομείου με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας. Η διαδικασία της έγκρισης αυτής λάμβανε χώρα το τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους.. Καίτοι ο νόμος προέβλεπε αναδρομική ισχύ των εν λόγω διατάξεων, εντούτοις δεν περιείχε ρύθμιση σχετικά με τις αποζημιώσεις για τις εφημερίες που είχαν πραγματοποιηθεί από 1^η Ιανουαρίου έως 30 Σεπτεμβρίου 1998. Ως εκ τούτου, εφημερίες οι οποίες είχαν πραγματοποιηθεί κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα και για τις οποίες είχε χορηγηθεί προκαταβολικά κάποιο ποσό, δεν μπορούσαν να αμειφθούν με τη χορήγηση νέας αποζημίωσης εφόσον αυτό δεν προβλεπόταν από το νόμο.

18. Επίσης, με την απόφαση αρ. ° 827/2010 που εξέδωσε στις 5 Μαρτίου 2010, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 7 § 8 του Νόμου 2606/1998 ήταν αντισυνταγματικό επειδή αντίκειται στην αρχή της ισότητας που θεσπίζεται με το άρθρο 4 του Συντάγματος. Η απόφαση αυτή εκδόθηκε μετά από προσφυγή ιατρών του νοσοκομείου Λήμνου οι οποίοι διεκδικούσαν διάφορα ποσά λόγω μη καταβολής της αποζημίωσης για εφημερίες που είχαν πραγματοποιήσει μεταξύ των ετών 1996 και 1998. Η ολομέλεια του ΣτΕ κλήθηκε να ερμηνεύσει την έννοια των όρων « κάθε είδους πρόσθετες

αποδοχές ή απολαβές» κατά την έννοια του άρθρου 104 § 2 του Συντάγματος.

19. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν για τις εφημερίες δεν αποτελούσαν πρόσθετες αποδοχές και συνεπώς το προβλεπόμενο από το άρθρο 104 § 2 του Συντάγματος όριο δεν τις αφορούσε. Επιπροσθέτως, κρίνοντας ότι το άρθρο 7 § 8 του Νόμου 2606/1998 ήταν αντίθετο στο άρθρο 4 του Συντάγματος, αποφάνθηκε ότι μολονότι η παράγραφος 8 του εν λόγω άρθρου θέσπιζε για πρώτη φορά ανώτατο όριο στις αποδοχές των ιατρών που περιλάμβανε και τις αποζημιώσεις για τις εφημερίες, εντούτοις η εν λόγω παράγραφος δεν καθόριζε ανώτατο όριο των εφημεριών που μπορούσαν να πραγματοποιούν οι ιατροί του Ε.Σ.Υ.. Η διάταξη αυτή ήταν αντισυνταγματική καθόσον εισήγαγε δυσμενή διάκριση εις βάρος των ιατρών οι οποίοι, ήσαν υποχρεωμένοι, βάσει του νόμου, να πραγματοποιούν εφημερίες για τις οποίες η αποζημίωση υπερέβαινε τις μηνιαίες αποδοχές τους και επίσης καθόσον θα ελάμβαναν αποζημίωση αντίστοιχη με αυτή που θα λάμβαναν ιατροί οι οποίοι είχαν πραγματοποιήσει λιγότερες εφημερίες από αυτούς και για τις οποίες η αποζημίωση δεν υπερέβαινε το ανώτατο όριο.

20. Ο νόμος 4055/2012, με τίτλο « «δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια» », τέθηκε σε ισχύ στις 2 Απριλίου 2012. Τα άρθρα 53 έως 58 του ανωτέρω νόμου εισήγαγαν μια νέα αποζημιωτική προσφυγή που αποσκοπεί στην χορήγηση δίκαιης ικανοποίησης σε περίπτωση αδικαιολόγητης παράτασης της διοικητικής δίκης. Το άρθρο 55§1 του Νόμου έχει ως εξής: :

«Η αίτηση δίκαιης ικανοποίησης ασκείται ανά βαθμό δικαιοδοσίας και εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του δικαστηρίου, η οποία εκδόθηκε μετά από δίκη για την οποία ο αιτών παραπονείται ότι υπήρξε υπέρβαση της εύλογης διάρκειας αυτής. (...)»

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

21. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται ειδικότερα παραβιάσεις του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (διάρκεια της διαδικασίας), του άρθρου 6 § 1 (αρχή της ασφάλειας δικαίου) και του άρθρου 1 του πρώτου Πρωτοκόλλου σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

A. Επί των επικαλούμενων παραβιάσεων του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης

22. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται διπλή παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης : αφενός παραπονούνται για τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων ·αφετέρου παραπονούνται για το ότι , με το να μην ακολουθήσει στην περίπτωση τους τη νομολογία που έχει θεσπίσει με την ολομέλειά του στην απόφαση 827/2010, το Συμβούλιο της Επικρατείας παραβίασε την αρχή της ασφάλειας δικαίου. Τα οικεία χωρία του άρθρου 6 § 1 έχουν ως εξής: :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό δικαστηρίου, (...), το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, (...)»

1. Διάρκεια της διαδικασίας

23. Καταρχάς, η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την αιτίαση των προσφευγόντων, κατά το μέτρο που αφορά τη διάρκεια της ενώπιον του ΣτΕ διαδικασίας , λόγω μη εξαντλήσεως των εθνικών ενδίκων μέσων, επειδή δεν ασκήσανε την αγωγή αποζημιώσεως κατά του Δημοσίου κατ' εφαρμογή του Νόμου 4055/2012.

24. Δεύτερον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου και του Διοικητικού Εφετείου δεν ήταν μεγάλη.

25. Οι προσφεύγοντες αναγνωρίζουν ότι δεν έκαναν χρήση του Νόμου 4055/2012 αλλά δικαιολογούν την εν λόγω παράλειψη ως εξής: α) η απόφαση 217/2012 εκδόθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2012, ήτοι τρεις μήνες πριν την έναρξη ισχύος του εν λόγω νόμου · β) η διαδικασία η σχετική με την χορήγηση της αποζημιώσεως κατ' εφαρμογή του εν λόγω νόμου δεν είχε ακόμη καθοριστεί · γ) το ίδιο το Συμβούλιο της Επικρατείας θα αποφάσιζε επί του ζητήματος της αποζημιώσεως, δηλαδή δικαστές οι οποίοι θα ήταν συνάδελφοι αυτών που καθυστέρησαν να αποφανθούν επί της υποθέσεως. Οι προσφεύγοντες δεν υποβάλλουν παρατηρήσεις σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των δικαστηρίων της ουσίας.

26. Όσον αφορά την ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας διαδικασία, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, όπως προκύπτει από τον φάκελο, η υπ' αρ. 217/2012 απόφαση του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου δημοσιεύθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2012, δηλαδή σε διάστημα μικρότερο των έξι μηνών πριν την 2^α Απριλίου 2012, ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος 4055/2012, ο οποίος εισήγαγε μεταξύ άλλων, υπέρ των πολιτών που προσφεύγουν στη δικαιοσύνη σε διαδικασία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, μια νέα αποζημιωτική προσφυγή, η οποία πρέπει να ασκηθεί εντός έξι μηνών από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου η διάρκεια της διαδικασίας δεν ήταν εύλογη (βλ. ανωτέρω, παράγραφο 21). Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι προσφεύγοντες μπορούσαν να ασκήσουν την προβλεπόμενη από τον εν λόγω νόμο προσφυγή για να παραπονεθούν για τη διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας. Υπό το φως της νομολογίας του στην υπόθεση *Τεχνική Ολυμπιακή Α. Ε* και ιδίως λαμβανομένου υπόψη του σκεπτικού του Δικαστηρίου ως προς τον πραγματικό χαρακτήρα της εν λόγω αποζημιωτικής προσφυγής (βλ. *Τεχνική Ολυμπιακή Α. Ε κατά Ελλάδας*,

αρ.40547/10, 1η Οκτωβρίου 2013, § 58), το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι προσφεύγοντες ήσαν υποχρεωμένοι από το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης να κάνουν χρήση της εν λόγω προσφυγής. Εξάλλου, επισημαίνει ότι εν προκειμένω δεν αποδείχθηκε ότι συνέτρεχε κάποια εξαιρετική περίπτωση ικανή να απαλλάξει τους προσφεύγοντες από την υποχρέωση να εξαντλήσουν αυτή την εθνική προσφυγή.

27. Συνεπώς, η αιτίαση των προσφευγόντων υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης σχετικά με τη διάρκεια της ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας διαδικασίας πρέπει να απορριφθεί λόγω μη εξαντλήσεως των εθνικών ενδίκων μέσων κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

28. Όσον αφορά το μέρος της αιτιάσης που αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας που άρχισε στις 31 Μαρτίου 1999, με την προσφυγή στο διοικητικό πρωτοδικείο και έληξε στις 17 Απριλίου 2002, με την απόφαση του διοικητικού εφετείου, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος (λογικός) χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις περιστάσεις της οικείας υπόθεσης και με βάση κριτήρια που έχει καθιερώσει η νομολογία του Δικαστηρίου, και ειδικότερα με βάση την περιπλοκότητα της υπόθεσης, τη συμπεριφορά των προσφευγόντων και αυτή των αρμοδίων αρχών καθώς και βάσει της σημασίας που έχει η διαφορά για τους ενδιαφερόμενους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδας*, αρ. 50973/08, 21 Δεκεμβρίου 2010).

29. Εν προκειμένω, η υπό κρίση περίοδος εκτείνεται σε περίπου τρία έτη. Η ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου διαδικασία άρχισε στις 31 Μαρτίου 1999 και έληξε στις 31 Οκτωβρίου 2000 : επομένως διήρκεσε περίπου ένα έτος και επτά μήνες. Η ενώπιον του διοικητικού εφετείου διαδικασία άρχισε στις 29 Μαρτίου 2001 και έληξε στις 17 Απριλίου 2002 : επομένως διήρκεσε λίγο περισσότερο από ένα έτος. Το Δικαστήριο δεν εντόπισε αδικαιολόγητες περιόδους αδράνειας ή καθυστέρησης κατά τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας για τις οποίες να ευθύνονται οι εθνικές

αρχές. (βλ. *Καραμπάτσου κατά Ελλάδας*, αρ. 40138/09, § 17, 27 Μαρτίου 2012).

30. Επομένως, το τμήμα αυτό της αιτίας που αντλείται από τη διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας είναι προδήλως αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί δυνάμει του άρθρου 35 §§ 3 α) και 4 της Σύμβασης.

2. Δίκαιη δίκη

31. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας στην απόφασή της υπ' αρ. 827/2010 και το έκτο τμήμα αυτού στην απόφαση που τους αφορά δεν αποφάνθηκαν επί διαφορετικών νομικών ζητημάτων : και οι δύο ερμήνευσαν το ζήτημα των αποζημιώσεων των εφημεριών των ιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας και τα όρια που επιβάλλει στις εν λόγω αμοιβές ο Νόμος 2606/1998. Με την απόφαση υπ' αρ. 827/2010, οι ιατροί είχαν δικαίωμα να λάβουν το σύνολο των αποζημιώσεων για τις εφημερίες τους, έστω και αν οι αποζημιώσεις αυτές υπερέβαιναν τις μηνιαίες αποδοχές τους. Με την απόφαση υπ' αρ 217/2012, οι προσφεύγοντες δεν είχαν δικαίωμα να λάβουν ένα μέρος των αποζημιώσεων για εφημερίες που είχαν πραγματοποιήσει καίτοι οι εν λόγω αποζημιώσεις ne δεν υπερέβαιναν το ποσό των μηνιαίων αποδοχών τους.

32. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η αιτιολογία της απόφασης υπ' αρ. της 217/2012 Συμβουλίου της Επικρατείας δεν αντίκειται στην αιτιολογία της απόφασης 827/2010 της Ολομέλειας του ιδίου δικαστηρίου καθόσον οι δύο σχηματισμοί αποφάνθηκαν επί ζητημάτων διαφορετικής φύσης. Η Ολομέλεια έπρεπε να αποφανθεί για το εάν, αφενός οι αποζημιώσεις για τις εφημερίες συνιστούσαν « πρόσθετες αποδοχές » υπό την έννοια του άρθρου 104 § 2 του Συντάγματος και εάν το προβλεπόμενο από το εν λόγω άρθρο όριο ίσχυε σε αυτούς, και αφετέρου, για το εάν η παράγραφος 8 του άρθρου 7 του Νόμου 2606/1998 ήταν σύμφωνη προς το άρθρο 4 του Συντάγματος. Αντίθετα, η υπ' αρ. 217/2012 απόφαση έκρινε ότι παραλείποντας να ρυθμίσει το ζήτημα των αποζημιώσεων για τις εφημερίες που

πραγματοποιήθηκαν κατά την επίδικη περίοδο, ο νομοθέτης εξέφρασε τη βούλησή του να μην προβλεφθεί καταβολή επιπλέον ποσού για τις εν λόγω αποζημιώσεις των εφημεριών. Η απόφαση αυτή υπογραμμίζει επίσης ότι η παράλειψη αυτή, σε συνδυασμό με την αύξηση των αποδοχών των ιατρών και με το ότι το μέρος της αποζημίωσης που τους έχει ήδη καταβληθεί δεν ήταν αυθαίρετη αλλά βασιζόταν στο νόμο, και δεν ήταν αντισυνταγματική.

33. Τέλος, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η απόφαση υπ' αρ. 217/2012 είναι σύμφωνη προς μια πιο πρόσφατη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ανωτέρω παράγραφος 18) σχετικά με το ζήτημα επί του οποίου αποφάνθηκε.

34. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η ερμηνεία της εθνικής νομοθεσίας εναπόκειται καταρχάς στις εθνικές αρχές, και ιδίως στα δικαστήρια (βλ. *Brualla Gómez de la Torre κατά Ισπανίας*, 19 Δεκεμβρίου 1997, § 31, Recueil des arrêts et décisions 1997-VIII, και *Saez Maeso κατά Ισπανίας*, αρ. 77837/01, § 22, 9 Νοεμβρίου 2004) και ότι ο ρόλος του περιορίζεται στο να ελέγχει εάν οι συνέπειες μια τέτοιας ερμηνείας είναι σύμφωνες προς τη Σύμβαση. Υπογραμμίζει επίσης ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου εμπεριέχεται σιωπηρά στο σύνολο των άρθρων της Σύμβασης και ότι συνιστά ένα από τα θεμελιώδη στοιχεία του κράτους δικαίου (*Beian κατά Ρουμανίας* (αρ. 1), αρ.30658/05, § 39, CEDH 2007-XIII (αποσπάσματα)). Ως εκ τούτου, μολονότι δέχεται ότι οι αποκλίσεις της νομολογίας συνιστούν, από τη φύση τους, συνέπεια σύμφυτη με κάθε δικαστικό σύστημα που βασίζεται σε σύνολο δικαστηρίων της ουσίας με εξουσία στην εδαφική τους επικράτεια, εν τούτοις γεγονός είναι ότι ο ρόλος ενός ανωτάτου δικαστηρίου είναι ακριβώς να διευθετεί τις εν λόγω αντιφάσεις, καθορίζοντας την ερμηνεία που πρέπει να ακολουθείται (*Nejdet Şahin et Perihan Şahin κατά Τουρκίας* [GC], αρ. 13279/05, § 51, 20 Οκτωβρίου 2011 και προαναφερθείσα *Beian*, § 39).

35. Συναφώς, το Δικαστήριο κρίνει επίσης ότι η διαφορετική μεταχείριση σε δύο ένδικες διαφορές δεν μπορεί να εκληφθεί ως

διαφορετική νομολογία εφόσον δικαιολογείται από διαφορά των επίμαχων πραγματικών καταστάσεων .

36. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι με την υπ' αρ. 827/2010 απόφασή του, η οποία εκδόθηκε στις 5 Μαρτίου 2010, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, έκρινε ότι το άρθρο 7 § 8 του Νόμου 2606/1998 ήταν αντισυνταγματικό επειδή ήταν αντίθετο στην αρχή της ισότητας που θεσπίζεται με το άρθρο 4 του Συντάγματος. Η απόφαση αυτή εκδόθηκε μετά από προσφυγή ασκηθείσα από τους ιατρούς του Νοσοκομείου Λήμνου οι οποίοι ζητούσαν διάφορα ποσά λόγω μη καταβολής της αποζημίωσης για τις εφημερίες που είχαν πραγματοποιήσει στο χρονικό διάστημα μεταξύ 1996 και 1998. Η ολομέλεια κλήθηκε να ερμηνεύσει την έννοια των όρων « κάθε είδους πρόσθετες αποδοχές ή απολαβές» υπό την έννοια του άρθρου 104 § 2 του Συντάγματος.

37. Στην απόφαση αυτή, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι οι αποζημιώσεις που καταβάλλονται για τις εφημερίες δεν συνιστούσαν πρόσθετες αποδοχές και συνεπώς το προβλεπόμενο από το άρθρο 104 § 2 του Συντάγματος όριο δεν τις αφορούσε . Επιπροσθέτως, κρίνοντας ότι το άρθρο 7 § 8 του Νόμου 2606/1998 ήταν αντίθετο στο Σύνταγμα, έκρινε ότι μολοντί η παράγραφος 8 του εν λόγω άρθρου θέσπιζε για πρώτη φορά ανώτατο όριο στις αποδοχές των ιατρών που περιλάμβανε και τις αποζημιώσεις για τις εφημερίες, εντούτοις η εν λόγω παράγραφος δεν καθόριζε ανώτατο όριο ανώτατο όριο των εφημεριών που μπορούσαν να πραγματοποιούν οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. Η διάταξη αυτή ήταν αντισυνταγματική καθόσον εισήγαγε δυσμενή διάκριση εις βάρος των ιατρών οι οποίοι, ήσαν υποχρεωμένοι, βάσει του νόμου, να πραγματοποιούν εφημερίες για τις οποίες η αποζημίωση υπερέβαινε τις μηνιαίες αποδοχές τους και επίσης καθόσον θα ελάμβαναν αποζημίωση αντίστοιχη με αυτή που θα λάμβαναν ιατροί οι οποίοι είχαν πραγματοποιήσει λιγότερες εφημερίες από αυτούς και για τις οποίες η αποζημίωση δεν υπερέβαινε το ανώτατο όριο.

38. Αφετέρου, το νομικό ζήτημα το οποίο κλήθηκε να εξετάσει το Έκτο Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας ήταν το εάν οι οικείες διατάξεις του Νόμου 2606/998 σχετικά με τις απολαυές των ιατρών για τις αποζημιώσεις εφημεριών που είχαν πραγματοποιηθεί μπορούσαν να τύχουν αναδρομικής εφαρμογής για το χρονικό διάστημα από 1^{ης} Ιανουαρίου έως 30 Σεπτεμβρίου 1998 για το οποίο ο νόμος δεν προέβλεπε μεταβατικές διατάξεις. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η υπόθεση των προσφευγόντων δεν αφορούσε τις τακτικές αποδοχές, ούτε το σύνολο των αποζημιώσεων των εφημεριών για την περίοδο των εννέα μηνών (μέρος των οποίων είχε ήδη προκαταβληθεί στους προσφεύγοντες), αλλά μόνον το υπόλοιπο αυτών που δεν είχε καταβληθεί.

39. Εξάλλου, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι μολονότι οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας στις 21 Απριλίου 2003 και το τελευταίο εξέδωσε την απόφασή του στις 19 Ιανουαρίου 2012, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας κλήθηκε επίσης κατά το ίδιο χρονικό διάστημα να αποφανθεί επί ζητήματος ευρύτερου αυτού που έθετε η υπόθεση των προσφευγόντων από αυτού και επί του οποίου προηγείτο η έκδοση απόφασης : για το εάν οι αποζημιώσεις των εφημεριών των ιατρών αποτελούσαν «πρόσθετες αποδοχές» κατά την έννοια του άρθρου 104 § 2 του Συντάγματος και για το εάν επομένως θα υπόκειντο σε ανώτατο όριο. Αντίθετα, η υπόθεση των προσφευγόντων αφορούσε την αναδρομική εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου 2606/1998.

40. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι εάν έχει αναπτυχθεί αποκλίνουσα πρακτική στο πλαίσιο ενός εκ των ανωτάτων δικαστηρίων ενός κράτους, η πρακτική αυτή καθίσταται η ίδια πηγή ανασφάλειας δικαίου, και παραβιάζει έτσι την αρχή της ασφάλειας δικαίου και μειώνει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο δικαστικό σύστημα (προαναφερθείσα *Beian*, § 39). Εντούτοις, τούτο δεν φαίνεται να ισχύει στην υπό κρίση υπόθεση. Όπως έχει ήδη εκτεθεί, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας και το Έκτο Τμήμα αυτού αποφάνθηκαν επί ζητημάτων που είναι μέρει διαφορετικά και δεν

μπορεί να ισχυρισθεί κανείς ότι η απόφαση του Έκτου Τμήματος υιοθέτησε λύση αντίθετη προς αυτή της Ολομέλειας, όπως υποστηρίζουν οι προσφεύγοντες, ή αντίθετη σε άλλη πάγια νομολογία.

41. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι στην παρούσα υπόθεση το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν δημιούργησε νομολογιακή ανασφάλεια που να παραβιάζει την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

42. Κατόπιν των ανωτέρω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η αιτίαση του προσφεύγοντος που αντλείται από αποκλίνουσα νομολογία είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

B. Επί της επικαλούμενης παραβίασης του άρθρου 14 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του πρώτου Πρωτοκόλλου.

43. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για το ότι, με το να μη λάβει υπόψη του, το Έκτο Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας, στην υπόθεσή τους, την απόφαση αρ. 827/2010 της Ολομέλειας του ΣτΕ, προέβη σε δυσμενή διάκριση απέναντί τους σε σχέση με τους ιατρούς του νοσοκομείου Λήμνου, οι οποίοι, αποζημιώθηκαν εξ ολοκλήρου για τις εφημερίες που πραγματοποίησαν μεταξύ 1996 και 1998, δυνάμει της απόφασης αρ. 827/2010. Επικαλούνται παραβίαση του άρθρου 14 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του πρώτου Πρωτοκόλλου, που έχουν ως εξής:

Άρθρο 14 της Σύμβασης

« Η χρήση των αναγνωριζομένων εν τη (...) Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως. ».

Άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου

« Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου, όρους.

Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέσῃ εν ισχύϊ νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων».

44. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η περίπτωση των ιατρών του Νοσοκομείου Λήμνου ήταν διαφορετική από αυτή των προσφευγόντων. Οι πρώτοι ζητούσαν κάποια ποσά λόγω της μη καταβολής του συνόλου της αποζημίωσης των εφημεριών που είχαν πραγματοποιηθεί στο διάστημα 1996 έως 1998, καθώς οι εν λόγω αποζημιώσεις καταργήθηκαν επειδή το άρθρο 7 § 8 του Νόμου 2606/1998 θέσπισε ανώτατο όριο στις αποδοχές τους. Επιπλέον, ακόμη κι αν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παρέμβαση στο δικαίωμα των προσφευγόντων στην περιουσία τους, η παρέμβαση αυτή προβλεπόταν από το νόμο και τηρεί την επιθυμητή από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου ισορροπία επειδή ο νόμος 2606/1998 είχε ως συνέπεια την αύξηση των μηνιαίων αποδοχών των προσφευγόντων.

45. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 14 της Σύμβασης συμπληρώνει τις άλλες κανονιστικές διατάξεις της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της. Δεν έχει αυτόνομη υπόσταση καθόσον ισχύει μόνον για « τη χρήση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών» που αυτές θεσπίζουν. Βέβαια, μπορεί να τύχει εφαρμογής χωρίς να έχει υπάρξει παραβίαση των επιταγών τους, και, κατά το μέτρο αυτό, διαθέτει αυτόνομο περιεχόμενο , αλλά δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής εάν τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής μίας τουλάχιστον εκ των διατάξεων αυτών (προαναφερθείσα *Beian*, § 48).

46. Εν προκειμένω, οι προσφεύγοντες διεκδικούσαν αποζημιώσεις επειδή ο Νόμος 2606/1998 δεν προέβλεπε ειδικές διατάξεις που να προσδιορίζουν τις αποζημιώσεις για τις εφημερίες που πραγματοποιήθηκαν έως το τελευταίο τρίμηνο του 1998 και μέρος των οποίων τους είχε ήδη καταβληθεί βάσει υπολογισμών που προηγήθηκαν του νόμου. Συνεπώς, οι προσφεύγοντες δεν διέθεταν ούτε περιουσιακό αγαθό ούτε αξίωση δυνάμει της οποίας να μπορούν να επικαλούνται μια εύλογη και «θεμιτή προσδοκία» να αποκτήσουν τη πραγματική χρήση κάποιου περιουσιακού δικαιώματος (βλ., για παράδειγμα, *Prince Hans-Adam II de Liechtenstein κατά Γερμανίας* [GC], αρ. 42527/98, § 83, CEDH 2001-VIII, και *Gratzinger et Gratzingerova κατά Τσεχικής Δημοκρατίας* (déc.) [GC], n° 39794/98, § 69, CEDH 2002-VII).

47. Το μη καταβληθέν μέρος των αποζημιώσεων που διεκδικούσαν μπορούσε να τους αναγνωριστεί μόνον με απόφαση της Διοίκησης ή με ευνοϊκή γι αυτούς απόφαση των διοικητικών δικαστηρίων. Δεδομένου ότι τούτο δεν συνέβη, οι προσφεύγοντες δεν μπορούν να επικαλούνται «περιουσία» υπό την έννοια του Πρώτου Πρωτοκόλλου.

48. Κατά συνέπεια, στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης δεν έχουν εφαρμογή ούτε το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου ούτε το άρθρο 14 της Σύμβασης.

49. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η εν λόγω αιτίαση είναι ασύμβατη *ratione materiae* προς τις διατάξεις της Σύμβασης και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 και της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 24 Ιανουαρίου 2019.

Renata Degener

Αν. Γραμματέας

Ksenija Turković

Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αρ.	Ονοματεπώνυμο	Έτος γεννήσεως	Τόπος κατοικίας
1.	Ελευθέριος ΝΤΟΚΟΣ	1952	Αθήνα
2.	Μελπομένη ΑΒΟΥΖΟΥΚΛΙΔΟΥ	1959	Αθήνα
3.	Δημήτριος ΜΠΕΡΜΠΕΡΙΔΗΣ	1946	Μέγαρα
4.	Αικατερίνη ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	1965	Αθήνα
5.	Τιμόθεος ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ	1941	Αθήνα

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο
Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα